

COSINZEANA

REVISTĂ • ILUSTRATĂ • BILVNARĂ

ABONAMENTUL:

PE UN PĂTRAR DE AN Lei 25.—
PE JUMĂTATE DE AN Lei 50.—
ÎN STREINĂTATE 1 AN Lei 160.—
PREȚUL UNUI EXEMPLAR Lei 4.

DIRECTOR:

DR. SEBASTIAN BORNEMISA
REDACȚIA, ADMINISTRAȚIA ȘI TIPOGRAFIA
CLUJ, PIAȚA CUZA VODĂ, Nr. 16.
ANUL VI. Nr. 13. ☉ 15 Iulie 1922.

Douăzeci de ani dela întemeierea revistei „Luceafărul“.

1. Alexandru Ciura, șefredactorul revistei; 2. Octavian Goga; Alexandru Lapedatu; 4. Ion Lupas;
5. Sebastian Stanca; 6. Vasile E. Moldovan, membri ai comitetului de Redacție.

„LUCEAFĂRUL“.

Se împlinesc douăzeci de ani dela înființarea „Luceafărului“, care a jucat un rol literar atât de important un deceniu și mai bine, până ce uraganul războiului a dărâmat cuibul și a împrăștiat cenușa lui la cele patru vânturi.

Pornit din entuziasmul cătorva studenți universitari, apare la Budapesta, în inima țării ungurești și trecând încurând la Sibiu, devine centrul activității literare de dincoace, reușind să adune în jurul său întreaga pleiadă a tinerilor scriitori de dincolo, grupați în jurul „Sămănătorului.“

La început pornise fără o țintă hotărâtă, destinat mai mult ca organ literar al tinerimei ardeleni, împrăștiată pe la cele 3—4 universități ale fostei monarhii, dar încetul cu încetul ținta nebuloasă începe a se desluși, și drumul cel drept se deschisese de-acum.

El a dispărut apoi în bezna războiului și încercarea de a-l învia la București n'a izbutit. „Luceafărul“ nu mai poate fi scris a doua oară, și, mai ales, nu la București, nici dacă s'ar mai închea rândurile întemeietorilor lui, în vechea falangă de odinioară. Era altă lume pe atunci; era altă căldură în scris, și altă credință în cetitor. De atunci s'au prăbușit altare, idoli de marmură au fost asvârliți de pe pedestale; și în sufletul nostru s'a rupt o coardă, ce nu se mai poate reface.

Se vor putea redacta, desigur, reviste mult mai bine scrise, dacă doriți, dar nu va fi scrisul și credința dârză ce a dat „Luceafărului“ strălucirea care nu se va întineca niciodată...

***

„Luceafărul“ a fost pornit dela început cu destulă rezervă. Octavian Goga și subsemnatul mai strecuraseră câteva încercări literare pseudonime prin „Familia“ și foiletonul „Tribunei“ din Sibiu; încolo iluștrii necunoscuți cu mult entuziasm, dar cu puține orientări literare. Mulți, din cei zece, au și lăpădat condeii încurând, văzându-și cuminte de drum... Au rămas *trei* credincioși stindardului, până în sfârșit. Din norocire, sosiau forțe noi, de reală valoare. Oct. C. Tăslăuanu a fost printre cei dintâi, urmând apoi Ioan Agârbiceanu, care a rămas până în sfârșit una din colonnele revistei. A urmat apoi Sextil Pușcariu cu „Foi răslețe“, și toată gruparea tinerilor scriitori de peste Munți.

Ilarie Chendi, cu toate că ne era prieten, și a intrat mai târziu între colaboratorii revistei, la început ezita. Nu avea încredere că se va alege ceva de capul nost, deși apăruseră câteva poezii ale lui Octavian Goga (Sanherib, Agog, Nic. Otavă) cari s'au dovedit cu o mică întârziere, adevărate perle.

Ne veniau însă dela București îmbărbătările d-lui *N. Iorga*, și asta era de ajuns, ca să ridicăm steagul cât mai sus. „Notițele scurte din „Sămănătorul“ erau tot atâtea îndemnuri neprețuite. Și s'a pornit o muncă febrilă și numărul cetitorilor creștea din zi în zi. La liceul din Blaj era o adevărată sărbătoare când sosia numărul nou al „Luceafărului“, care se desfăcea în aproape două sute de numere, numai între elevi.

Greutățile începutului erau învinse; drumul se întindea ne-

ted, cu chemări și făgăduinți.

***

Trebue să amintim, la acest loc, că „Luceafărul“ a avut la început 17 (zi: șaptesprezece) abonați, până către sfârșitul luni Octombrie 1902, când au început să mai incurgă abonaamente. Astfel toată mișcarea, oricât de entuziastă ar fi fost ea, s'ar fi nămolit dela început, dacă nu aveam și un sprijin material. Meritul acesta se cuvine lui Aurel G. Bănuț, care a declarat dela început, că suportă editarea, interval de jumătate an, chiar dacă revista n'ar avea nici un singur abonat.

Câte ar mai trebui spuse la acest loc, în o vreme când generația de azi nu cunoaște pseudonimele, cari atunci erau pe buzele tuturor!

Ce plăcere să urmărești evoluția scriitorilor, cari și-au făcut educația literară în coloanele „Luceafărului“, dela dibuirile nesigure până la paginile cari vor rămâne.

Dar e material pentru un volum, care ar trebui totuș scris odată.

În goana pripită a zilelor de azi, ne rezervăm abea o clipă de popas.

Privim în urmă... luceafărul răsare din negura vremilor, evocat de tinerețea noastră. El străluce și acum din lumea lui de nemurire...

Il privim cu drag și negândim cu înduioșare:

— *Fuimus Troes! Fuit Ilion!*

Al. Ciura.

† Dr. Ion Sârbu

Prof. I. Lupaș.

La vârsta de 57 ani s'a stins în Rudăria, — satul său natal — părintele dr. I. Sârbu, unul dintre cei mai bine pregătiți istorici români.

Născut la 19 Februarie 1865, ca fiul preotului Iacob Sârbu, a studiat în Caransebeș, Dobrișin, Pojon și Brașov, iar studiile universitare le-a început la Jena și le-a terminat la Viena, unde a luat și doctoratul prezentând ca teză o importantă monografie istorică asupra politicii exterioare a lui Matei Vodă Basarab: „Matei Vodă Basarabas auswärtige Beziehungen“, apărută în Leipzig la 1899 și apreciată favorabil în reviste de specialitate române, maghiare, germane și franceze.

Incurajat de buna primire cu care fu întâmpinată cea dintâi scriere a lui, s'a apucat să studieze epoca lui Mihai Viteazul adunând material bogat pentru o monografie a marelui Domn. Planul acestei lucrări l-a croit însă în dimensiuni atât de vaste, încât nici în două decenii nu l-a putut duce la îndeplinire.

La 1904 a publicat în București volumul I. al monografiei intitulată: „Istoria lui Mihai Vodă Viteazul Domnul Țării Românești“. Acest volum cuprinde o analiză foarte amănunțită a tuturor izvoarelor istorice și o expunere conștiințioasă a tuturor momentelor din viața și domnia lui Mihai până la 1598.

În prefață arată autorul greutățile, ce a întâmpinat până a scris această carte și se tânguiește asupra „lipsei de noroc“ în cuvinte, cari chiamă în amintirea cetitorului soarta multsbuciumatului Gheorghe Șincai.

Dar „lipsa de noroc“ avea să se schimbe curând într'un noroc de care puțini istorici români s'au putut împărtăși până la dânsul. În sesiunea generală din 1905 „Academia Română“ i-a acordat marele premiu Năsturel de 12.000 Lei, urmând recomandarea cuprinsă într'un raport deosebit de elogios în care se făcea constatarea, că cel ce s'a încumetat să ia asupra-și sarcina de a scrie o istorie specială despre Mihai Viteazul „era de sigur cel mai bine pregătit din tinerii noștri istorici, era, fără îndoială, spiritul cel mai potolit și mai cumpănit,* scriitorul conștiințios și obiectiv, observatorul cel mai fin și muncitorul

cel mai cu rost, dacă nu cel mai harnic, astfel încât lucrarea sa, dacă din punctul de vedere al formei, al stilului și al limbii întrebuițate, lasă întru câțva de dorit, însă din punctul de vedere al cuprinsului, al studiului științific și critic al izvoarelor, al combinării rezultatelor dobândite prin acest studiu, ca și al expunerii faptelor, după înlănțuirea lor logică și adevărată, merită toată lauda“.*

La 1907 a apărut partea I-a din volumul II, dând istoria anilor 1598—1599 cu toate întâmplările privitoare la cuprinderea Ardealului, și anunțând că în partea a doua a acestui volum va înfățișa stăpânirea lui Mihai în Ardeal, purtarea curții împărătești din Viena cu el și a lui cu împăratul, precum și cuprinderea Moldovei, rămânând ca într'un ultim volum (III) să dea întreg materialul istoric privitor la căderea lui Mihai.

† Dr. Ion Sârbu,
marele nostru istoric, mort în
zilele trecute.

Acestea din urmă însă nu au mai apărut. Căci autorul istoriei lui Mihai, neizbutind să ajungă profesor la universitatea din București, cum ar fi dorit, și refuzând să primească la Universitatea din Iași catedra, ce i s'a oferit — s'a așezat ca preot în locul tatălui său, la Rudăria, unde îndatoririle cele multe ale oficiului său de paroh și administrator protopopesesc l-au împiedecat a îmbogăți literatura noastră istorică și cu cele 2 volume, anunțate în prefața dela 1907. A participat părintele Sârbu și la luptele politice ale românilor naționaliști din Banat contra nefastului curent al Burdiștilor, primind în cercul electoral Caransebeș un număr considerabil de voturi (2071) prin cari

* Cf. Analele Academiei Române seria II. t. XXVII 1904—5, pag. 356.

credea că ar fi dat „lovitura de moarte“ dușmanilor politici ai neamului românesc. Cu prilejul alegerilor din primăvara anului 1922 își pusese candidatura ca independent la Bozovici. Dar a rămas adânc mâhnit, că până și voturile date de proprii săi credincioși din Rudăria i-au fost șterpelite în cursul nopții. O jalbă plină de amărăciune a înaintat M. Sale în numele celor ce avură durerea să vadă — și la Bozovici, ca și în alte părți — o astfel de nerușinată falsificare și batjocorire a votului obștesc. „Lipsa de noroc“, pe care o accentuase dr. Sârbu în prefața „Istoriei lui Mihai Viteazul“ nu l-a slăbit nici în cariera sa bisericească, nici în cea politică.

Din „Telegraful Român“.

Moartea lui Walter Rathenau

Uciderea ziua în amiaza mare a unui dintre cei mai de seamă bărbați de stat germani, care a fost Dr. Walter Rathenau, la produs o profundă impresie în toată lumea. Detunătura armei ucigașilor a sunat atât de puternic, încât Europa a tresărit pentru un moment din somnolența ei și a încercat să vadă bine ce se petrece în tânăra republică germană.

Și a văzut. A văzut că supt suprafața pacinică și laborioasă a acesteia se întinde cea mai neagră anarhie, care dacă nu va fi sufocată la vreme, va fi în stare să turbure adânc apele liniștite cu atâta trudă și cu atâta potop de sânge, de pe bătrânul nostru continent. Reacțiunea germană, care visează încă o Germanie trufașă și găuitoare a tot ce nu este german, reacțiunea generalilor scoși la pensie și a ofițerilor care nu știu să muncească și altfel, decât cu spada, — această reacțiune a încercat omorând pe Rathenau să arunce sâmburele unei noi nebunii, crezând că nu se va găsi un pumn atât de puternic, care s'o amuțiască la vreme.

Din fericire acest pumn pare că există. Democrația germană mai tare ca oricând, pare a fi hotărâtă la orice pentru a nu lăsa, ca pământul scump al țării sale să fie târât în noi aventuri.

În lupta ei, această democrație are, desigur, toată simpatia lumii civilizate, care se 'ngrozește de un

feur trei tineri, între 25—28 de ani. Unul dintre aceștia a slobozit vre-o 6—7 focuri asupra lui Rathenau și ministrul de externe a rămas nemșcat pe pernele automobilului său. Ucigașii nu s'au mulțumit însă cu atât, au mai aruncat și câteva grădate de mână, care au rupt în bucăți unele părți ale trupului lui Rathenau. Căoamenii, cari și-au isprăvit apoi lucrul în toată regula, ucigașii au dispărut în goana automobilului. După câteva zile ei însă au fost descoperiți și poliția a constatat, că ei sunt unele de-ale monarhiștilor reacționari, cari ar dori să readucă Germania în starea ei din 1914.

Dr. Walter Rathenau moare la vârsta de 55 ani. Om dintr'o bucată, el a fost admirat pentru adâncă înțelegere a lucrurilor și împrejurărilor prin care trece Germania dela războiu încoaci, și de prieteniși de adversari. În cursul războiului a adus patriei sale cele mai frumoase servicii pe teren economic și acum tot el părea a fi persoana, dela care se aștepta salvarea țării. Gloanțele ucigașilor au pus capăt acestei nădejdi și deocamdată nu se știe cine va putea lua locul aceluia, care a fost Dr. Walter Rathenau.

Dr. S. B.

Dr. Walter Rathenau, ministrul de externe german ucis de monarhiști în Berlin, ziua în amiaza mare.

nou războiu, fie în Germania, fie cu Germania.

Imprejurările, între cari Dr. Walter Rathenau, ministrul de externe german a fost ucis, sunt înspăimântătoare. El mergea însoțit de secretarul său cu automobilul pe Königsallee și în dreptul încrucișării dela Erdener și Wallottstrasse a fost ajuns de un alt automobil foarte elegant, în care erau afară de chof-

Mareșalul englez Henry Wilson, ucis de 2 tineri Irlandezi în Iunie în Londra

Mareșalul englez Henry Wilson.

În 22 Iunie a fost împușcat în Londra mareșalul englez Wilson, fostul șef de stat major al marelui cartier general englez în cursul războiului. Mareșalul tocmai se reîntorcea dela desvălirea unui monument, când doi tineri Irlandezi au tras asupra lui cu revolverul, ucigându-l pe loc. Mobilul crimei pare a fi politic, deoarece mareșalul Wilson era de origine tot Irlandez. Sir Henry Wilson a trăit ani de zile înainte de a se începe războiul european în Turcia și a fost unul dintre puținii englezi, care credea în izbucnirea unui mare conflict european. În călătoria sa prin Turcia a ales în vederea acestui războiu localitățile potrivite statelor majore engleze și a încunoștințat despre aceasta pe cei de-acasă de cu bună vreme. În cursul războiului a fost șeful marelui stat major și în 1918 a fost numit de Lloyd George reprezentant al Angliei în Cartierul general interaliat.

Aleea în care a fost ucis Dr. Walter Rathenau în Berlin. Semnul x arată locul unde s'a săvârșit atentatul odios.

Spre Vălenii de Munte.

Străduințele D-lui Nicolae Iorga de a creia din Vălenii de Munte un focar de cultură și propagandă națională, par a îmbrăca în anul acesta o formă de o importanță capitală. Din cursurile de odinioară, pe care numai acest luminat și de Dumnezeu trimis apostol al culturii noastre știe cu câtă cheltuială de nervi, cu câtă oboseală și cu cât entu-

Vălenii de Munte astăzi ne chiamă tineretul, ne chiamă pe toți cei se-toși de cultură, și noi, cari stăm în serviciul acesteia, îndemnăm din tot sufletul nostru pe cetitorii acestei reviste:

Porniți spre Văleni, mergeți acolo, unde se poate învăța ce este cinstea, ce este patriotismul cel adevărat, ce este năzuința spre bine și

spre fericirea neamului nostru!

*

Cursurile Universității populare din Vălenii de Munte se încep la 1 August și programul lor este următorul:

N. Iorga, prof. la Universitatea din București, profesor la Sorbona, — I-ii. Solidaritatea românească; II. Explicarea de scrisori istorice.

Dimitrie Gusti prof. la Universitatea din București. — Probleme de sociologie contemporană.

George Murnu, prof. la Universitatea din București. — Probleme de artă.

George Tașca, prof. la Universitatea din București. — Proprietate, Luptă de clasă, Socialism.

Ștefănescu-Goangă, profesor la Universitatea din Cluj. — Psihologia aplicată la viața socială.

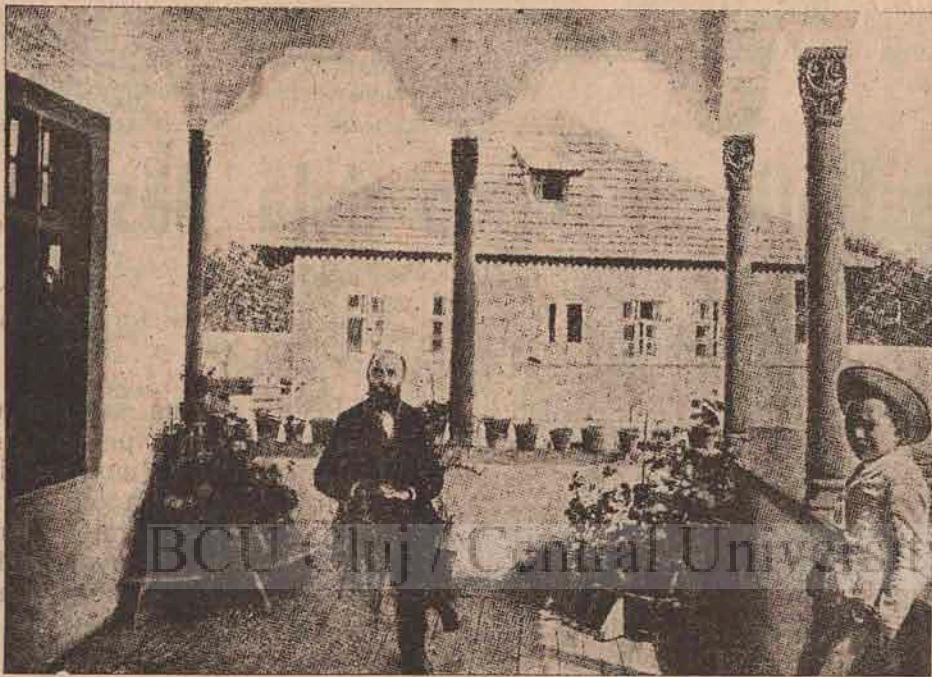
Em. Panaitescu, profesor la Universitatea din Cluj. — Statul român.

General Alexe Anastasiu. — Noile curente politico-sociale și armata.

Aristide Basilescu, conferențiar la Universitatea din București. — Lecții de economie politică.

Ion Sin-Giorgiu, conferențiar la Universitatea din București. — Lirica germană contemporană.

N. Ionescu, conferențiar la Universitatea din București. — Chestiuni de pedagogie contemporană.

Di Iorga în Vălenii de Munte. Omul care nu cunoaște odihna e văzut aci în cerdacul casei sale din Văleni, între flori. În mână sa este cartea, pe care o ține închisă numai pentru o clipă, cât este prins de aparatul de fotografiat.

ziasm le-a înjghebat, — răsare astăzi o mândră „Universitate populară”, care deschide larg porțile sale pentru toți acei Români, cari mai înțeleg și 'n vremurile acestea atât de mult lipsite de simțul pentru năzuințele culturale, că un neam numai așa se poate menține, dacă se pasionează cât mai intensiv pentru cultură, și 'n primul rând pentru o cultură proprie a sa

Nu ne îndoim, că aceși Români, și 'n primul rând cei din teritoriile unite cu Țara-Mamă, vor alerga de-acum la Vălenii de Munte în măsură mult mai mare, decât întrecut, când atâtea bariere îi opreau să calce pe pământul sfânt al libertății naționale. Astăzi nimic nu-i mai oprește să se ducă acolo și ei vor trebui să se ducă, ca să vadă, că 'n țara aceasta frumoasă și de D-zeu binecuvântată, sunt și oameni și sunt și porniri nobile, înalte, frumoase, — nu numai patimi uriașe și interese meschine.

Sala de cursuri din Vălenii de Munte. Inițiată prin truda neobositului apostol, sala de cursuri din Vălenii de Munte este izvor prețios, din care țășnește lumină și dragoste de neam.

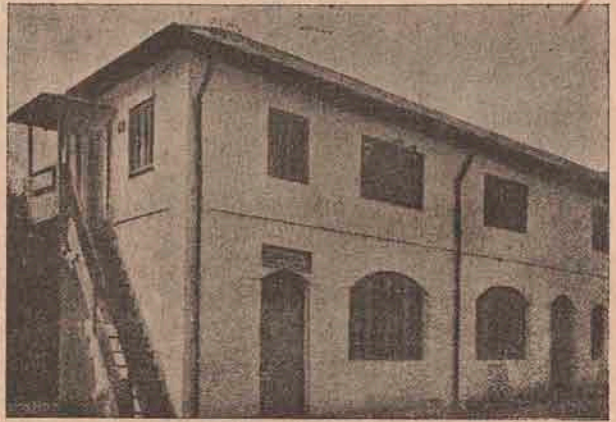
Octav Onicescu, docent la Universitatea din București. — Teoria lui Einstein.

N. Cartoian, docent la Universitatea din București. — Curente în literatura veche românească.

Inginer Titus Enacovici. — Problema valutară.

Virgil Zaborovschi, doctorand în istorie. — Situația de drept internațional și problemele de natură internațională în istoria României.

Au mai promis că vor mai ținea prelegeri doi profesori Vasile Pârvan și Ramiro Ortiz, dela Universitatea din București, d. Ștefan Berechet și alți intelectuali cari își vor anunța mai târziu subiectul cursurilor lor.

Tipografia înființată de dl Iorga în Vălenii de Munte, înainte de războiu. Această tipografie a fost complet distrusă de Nemți pe vremea ocupației și astăzi funcționează în București.

Groznică catastrofă de potop dela Năsăud.

— Dela corespondentul nostru ocazional, cu 6 ilustrații. —

Luni, în 19 Iunie, a. c. după amiază, între orele 2—3 s'a deslănțuit asupra Năsăudului un potop năpraznic, o urgie nemaipomenită, de cugetai că se apropie zilele de apoi ale lumii.

O rupere de nori a vărsat în câteva minute un potop întreg de ape. Mugete surde, o păcură de nori grei și negri, ca niște balauri turbați de mânie, apoi câteva clipe bubuituri și vuet groaznice, ca venite din fundul pământului sau dintr'alte lumi, amestecate cu trosnetele caselor, cari pluteau ca jucăriile de hârtie ale copiilor pe valurile spumoase și înfuriate ale apelor, ce pe alocurea treceau peste coperișurile caselor, și cu slabele țipete ale nenorociților, mânați cu tot avutul lor în prăpădul nemaipomenit. Aceasta este o slabă icoană a acestei sguđuitoare catastrofe, care în câteva minute a măturat, cași cum nici nu ar fi fost, zeci și sute de case, a pustiit câteva zeci de vieți ome-nești și a nimicit întreg avutul adunat în decursul a lor câtorva generații al mai multor sute de familii.

După prăpăd toată lumea alerga cu groază să-și caute pe cei mai apropiați. Și răsăreau în toate părțile de sub nămol oameni înnecați sau în primejdie de a-și pierde viața, copii zdrobiți cu totul în mormanele de bolovani, sau striviți în ruinele caselor derăpănite. Mulți însă nu au putut fi aflați decât după o căutare de 2 săptămâni.

☛ Iată și lista victimelor mortale ale acestui potop :

Russ Leon, de 49 ani, Russ Maria născută Mute de 38 ani, văduva Onița Mute de 70 ani; Hanțiu Saveta de 54 ani; Eleonora Nistor și Maria Nistor, surori de 14 și 15 ani; un copil de 9 luni; Zăgreanu George de 67 ani; Frătai Hermina de 26 ani; Floarea Găliciu de 3 ani, Catarig Simon de 84 ani; Nistor Gh. de 6 ani, Nistor Ion de 2 ani; Buț Ștefan de 7 ani, Rot Hersh de 80 ani, Serghie Pop, Dedeș Firoana de 50 ani, Simionese Ioana de 19 ani, Nistor Emil

de 3 luni și Nistor Ludovica de 6 ani.

*

Pentru a alina suferințele și a acoperi întrucâtva pagubele de milioane suferite de nenorociții Năsăudeni, în Năsăud s'a format un „Comitet pentru ajutorarea familiilor inundaților de potop din Năsăud“, care a lansat către public următorul:

APEL

O groasă nenorocire a căzut Luni în 19 Iunie asupra comunei

Fotografie de Iuliu Nagy.

Cadavrul lui Leon Russ, descoperit în dosul casei Dnei Balint, la 8 zile după catastrofă.

Vedere din strada Grănicerilor. Cursul nou al râului. Mormane de pietri, scânduri și rădăcini înaintea liceului „Gh. Coșbuc” și în dosul casei D-lui profesor Păcurariu. Aici s'au găsit cele mai mult cadavre, îngropate sub grămezi.

Năsăud, vechiu focar de cultură românească.

O rupere de nori a deslănțuit asupra Năsăudului un potop nemai pomenit, care a șters de pe fața pământului 27 case și 55 edificii economice, nimicind 22 vieți omenești, rănind alte 24 persoane, ruinând aproape total 72 case și 35 edificii economice și distrugând întreaga recoltă din anul acesta a celor mai mulți economi de aci.

Toată agoniseala de zece și-scurte de ani a atâtor familii a fost mănănată de potop, rămânând aceste victime numai cu rândul de haine zdrențuite, cu cari au putut scăpa din mijlocul valurilor.

Durerea noastră a tuturor este nemărginită, și nu credem să se afle inimă românească, care să nu alerge cu obolul său pentru alinarea suferințelor acestor nenorociți.

Subsemnatul comitet Vă roagă în numele acestor năpăstuiți să contribuiți și D-Voastră cu o sumă cât de mică la ajutorarea cât mai grabnică a lor, îndemnând și cunoștințele D-Voastră și stăruind la toate instituțiile financiare și caritative, cu cari sunteți în legătură, pentru adunarea de colecte cât mai multe în scopul de mai sus.

Fiecare ban ce se va dona va alina o durere, va șterge o lacrimă și va contribui la întărirea încrederii în puterile noastre proprii.

Sumele ce se vor dărui, dimpreună cu listele de colectă, rugăm a se trimite cel mai târziu până la data de 1 Septembrie la adresa casierului comitetului de ajutorare: *Emil Tișca*, directorul băncii „Mercur”, Năsăud.

Toate listele de colectă vor purta pentru o mai bună controlă subscrierea originală a casierului.

Năsăud, la 26 Iunie 1922.

Președinte: *Solomon Halifă*, prefectul județului; Casier: *Emil Tișca*, directorul băncii „Mercur”; Secretar: *Petru Rognean*, directorul școlii primare de stat.

Membrii în comitet:

Augustin Anton, primar comunal; *Vasile Bichigean*, director de liceu; *Gavril Ceuca*, primpretor on.; *Alexandru Halifă*, profesor de liceu; *Ioan Mureșian*, secretar comunal; *Ion Păcurar*, primpretor; *Ioan Pe-*

curariu, senator; *Ștefan Scridon*, profesor de liceu; *Teodor Șimon*, profesor de liceu; *Petru Ștefan* perceptor; *Dr. Teofil Tanco*, medic, președintele fondurilor.

*

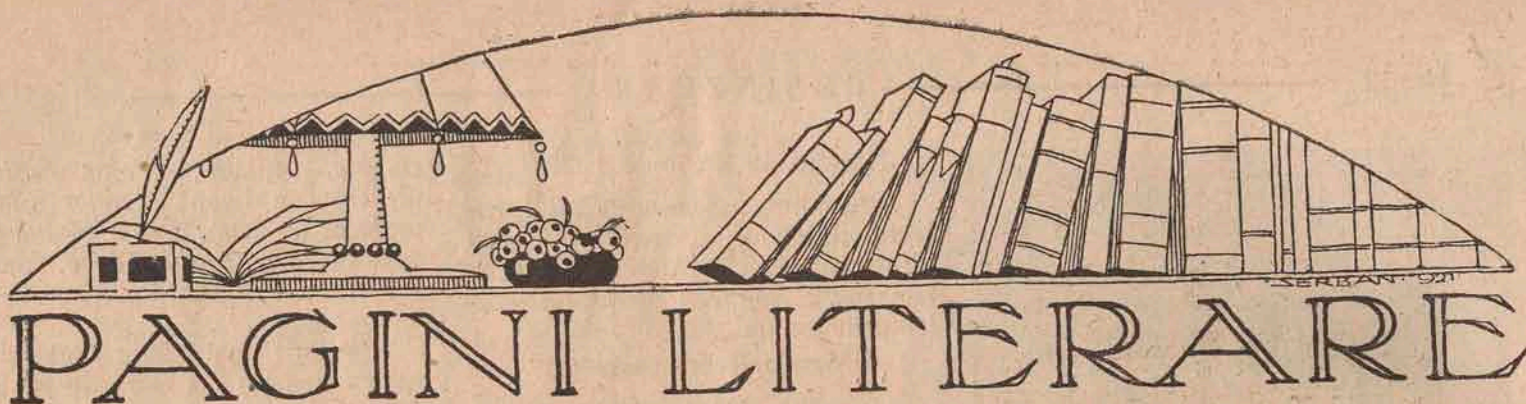
Cetitorii noștri sunt rugați și din partea noastră să sară în ajutorul celor nenorociți și să trimită un dar cât de mic Comitetului. Bani se pot trimite și la revista noastră, care deschide cu drag coloanele sale din acest prilej, publicând cu numele pe fiecare dăruitor.

Aspectul grădinilor din Strada Grădicilor și Strada Vasile Nașcu.

Aspectul după potop al străzii Văii Caseilor.

Piciorul de lemn.

ION AGÂRBICEANU.

— 10 —

VIII.

Veselă, sprintenă, cum nu fusese de mult, pregăti cina. Aflase dela o vecină la cine e șezătoare în sara asta. Avea mult de tors, dulcele Crăciunului era aproape de jumătate și ea încă abea s'a apucat de fuior. Ii spuse și soacrei sale ce are de gând, și bătrâna încuviință. Ea era cu totul pătrunsă de ingerința lui Andrei, nici nu înțelese bine ce-i spuse Stana. Și apoi din ziua aceea nenorocită Marina își ținu din suflet cuvântul dat lui Andrei: de pe partea ei Stana putea să se dea peste cap. Odată cu făgăduiala, bătrâna simți că Andrei avea dreptate: pentru ce să se mai certe cu Stana? Pentru cine? Pentru Andrei? Dar Andrei al ei se ducea văzând cu ochii.

Fără să-l întrebe nimic, a doua zi după ce văzuse, Marina aduse pe doi oameni întorși de câteva zile de pe front într'un scurt concediu. Le spusese „Dumneavoastră ați mai văzut. Trebuie să vă pricepeți. I s-a slobozit puțin piciorul din cădere, și ar trebui strâns la loc.

Oamenii veniră. Dar Andrei când înțelese despre ce este vorba, clătină trist din cap și zise:

— Nu mai e de lipsă, tovarăși! Și așa nu voi mai umbla cu el. Iar în pat e tot atât, ori e strâns ori nu.

De mult simțise bătrâna că Andrei al ei se duce. Dar acum înțelese și din vorbele lui Andrei, și din tăcerea celor doi, că și zilele îi sunt numărâte.

Deci Marina numai pentru el mai trăia. Cu grija multă ce-i purta, cu dragostea cu care-l învălea, mama reuși să mai îndulcească inima lui Andrei. Se făcuse mai bun, mai senin, deși slăbea zi de zi, și dela o vreme începu să se roage fierbinte. Iși ceru cartea de rugăciuni, un Acaftist pe care îl ducea la biserică înainte de războiu, din care cânta unele cântări în strană,

la îndemnul diacului, și începu să citească în el cu lăcomie.

Mamă-sa îi aduse șapte popi cari îi slujiră sf. Maslu, și Andrei în decursul slujbii, lăcrimă mai de multe ori, de bucurie, de ușurare, de-o caldă înduioșare față de sine însuși! Nu se mai ura pe sine însuși, nu se mai disprețuia, ci începu să-i fie milă de el însuși, o milă adâncă, pătrunzătoare. Ce bine era că nu se mai ura ca înainte, că nu-i mai era greu de sine însuși. Iată, se fac rugăciuni pentru el și-i zic: frate! Lui celui nemernic, care nu-i decât un vierme, un neom, un nenorocit care a lăsat să-i taie piciorul, pentru a veni în sat să-i îngrozească pe toți ai lui, scăpând însă de moarte acolo în spital. Iată ung cu sfântul mir fruntea lui care s'a izbit de pământ când voi să-și ucidă nevasta, și mâinile, mâinile acele însângerate în atâtea măceluri, și picioarele le ung, picioarele care fură astupate în răscolirea aceea de pământ.

În vreme ce preoții făceau slujba și-l ungeau cu mir Andrei fu cuprins de o milă tot mai mare față de sine însuși. Ii era milă mai ales de piciorul lui stâng, de bucata ce mai rămăsese vie, pe care preoții o ungeau în forma crucii, și de cealaltă parte pe care i-o tăiaseră doctorii. Cât era de zdrobit, cât era de învinețit și cum se umflase! Sărac piciorul lui, unde va putrezi el acum?

De când căzuse la pat se spovedi mai de multe ori, și preotul totdeauna îi cetea și alte rugăciuni, Andrei le asculta înduioșat, și-și simțea sufletul tot mai ușurat.

Apoi veneau zile, veneau răstimpuri, când se răsvrătea din nou și-și blestema viața. Pentru ce mai trăia? Ura față de sine însuși, ura împotriva vieții, se trezea din nou și atunci avea cuvinte pline de răutate. Dar, după ce se chinuia în deșert, după ce n'o putea cu nimic îndepărta pe mamă-sa de lângă patul său, izbucnea în lacrimi, își cerea iertare.

Izbucnirile aceste erau tot mai

rari. Tot mai mult se ruga, citea din cartea lui, și simțea milă aceea binefăcătoare față de sine însuși.

Intr'un rând preotul după ce îl spovedi, după ce îi cetea câteva rugăciuni de hodină, îi zise aproape cu asprime:

— Pentru ce te dujmănești așa? Bagă de seamă, e păcat greu înaintea Atotputernicului. E adevărat că nu însemnăm nimic în fața Lui, dar tot așa de adevărat este că fiul său a pățimit și a murit pentru noi. Și pentru dumneata a murit. După ce nu te-a disprețuit, cum să te disprețuești însuși? Te simțezi singur și neputincios! Adevărat că cea mai singură ființă în lume este omul, și că dintre toate ființele numai omul își poate da seama de nimicnicia lui! Dar ridică-ți gândul la cel ce te-a zidit, o spun eu să-ți ridicii, pipăe-l că-i lângă tine, și îndată nu te vei mai simți nici singur, nici nemernic! Da, omul e mereu singur și neputincios câtă vreme nu știe vorbi cu Făcătorul lui.

Andrei asculta cu încordare. În timpul din urmă, de când începu să-i fie milă față de sine însuși, bănuise câte ceva din ceea ce-i spunea acum preotul.

Și multe zile se gândi mereu la cuvintele acestea. Se ruga fierbinte și se gândea cum poate cineva „să stea de vorbă cu Făcătorul său“. Mamă-sa era mereu cu el, cercând să-i afle din ochi toate dorințele.

Bătrâna îi vorbea adeseori de copil, de lonică. Cum cerca să arete prin toate faptele sale că ceilalți pot fi liniștiți, că el e de-acum bărbat la casă. Intr'o zi voi să meargă singur cu carul încărcat de saci, la moară. Lui Andrei îi fusese rău tare în ziua aceea, dar când află, un zâmbet luminos îi stârni pe față, și bunica trebui să-i-l aducă pe lonică în casă. Băiatul intra încruntat, hotărât, nu-i plăcu de fel că, umblând cu el așa, îl luau încă drept copil. Dar supărarea îi trecu repede când îl văzu pe tatăl său așa de slab, așa de perit. De mult nu fusese ziua lângă el. Lonică era mereu cu vacile, pleca dimineața, se întorcea

Gântec din chitară.

Salcâmii varsă lacrimi de floare pe cărări,
Aleele dorm albe în noaptea solitară,
Adoarme prin frunzișuri un cântec de chitară,
Molatecă și albă, pe depărtate zări
Incremenește luna ca un profil de ceară.

Dorm lebedele 'n visuri pe lacul aurit
Și năferii se 'ngână când freamătă zefirii —
În parcuri parfumate visează trandafirii —
Buchete mari de stele pe cer au înflorit
Și liniștea tronează pe necuprinsul firii.

Dă-mi brațul de zăpadă, să știu că ești a mea,
Dă-mi ochii mari ca noaptea, iubirea mea senină,
Mi-e sete: dă-mi viață, dă orbului lumină —
Căci mâine voi pleca
Sub cerurile sură, pe câmpuri de rugină.

Tu ai plecat, tu nu ești, tu ai pierit de mult,
N'auzi privighetoarea cum cântă — simt că 'nvie
În mine și'n natură o largă poezie,
Ce-o cântă brazii 'n codru... Vibrarea i-o ascult
Cu sufletul de flăcări, cu inima pustie.

Salcâmii își lasă floarea, e lacul aurit,
Și singur plâng în noapte când freamătă zefirii.
E liniște deplină în necuprinsul firii,
Și mi se deslășăste pe cer au înflorit:
— Taci inimă și-ascultă cum cântă trandafirii.

IUSTIN ILIEȘIU.

sara. Auzea el tusea din casa din nainte, dar nu credea să fie așa de pierit tatăl său.

Abea își puse Andrei mâna pe umărul lui Ionică, și băiatul începu să plângă.

De-atunci, seara, se strecura lângă patul bolnavului și nu se mai mișca de-aici până la cină.

Andrei simțind dragostea și alipirea lui, se umplea de tot mai multă milă și înduioșare față de sine însuși. Se simțea tot mai puțin singur și părăsit în lume, și-i părea că din zi în zi, poate sta tot mai ușor „de vorbă cu Făcătorul său“, cum spusese preotul.

Mamă-sa, de când începu să creadă că sfârșitul i se apropie lui Andrei, se tot hotăra să aducă vorba despre Stana. Din ziua aceea blestemată în care văzu chipul de uci-gaș al feciorului său, ei nu mai vorbiră despre nevastă. Acum bătrâna credea că ar fi bine să-i poată vorbi despre ea. Cine știe, poate Andrei va ierta-o! Dar nu putea să meargă mai departe de hotărîre. Se temea cumplit să nu se înfurie Andrei din nou. Iar el n'a pomenit o singură dată de Stana, ca și când

ar fi uitat-o cu desăvârșire.

Andrei mai trăi până la sfârșitul săptămânei a treia din postul Paștilor. În clipa din urmă dori să o vadă pe nevastă-sa. Stana nu era acasă. Trimiseră o vecină după ea prin sat, dar până ce sosi, Andrei își pierdu graiul, începea să-și piardă chiar conștiința. Totuși o recunoscă. Ii făcu semn să se apropie. Ii luă mâna, bôlborosi ceva, cu privirile îngrozitor de fixe. Apoi se cutremură, scheletul lui se întinse, trosnind din încheieturi, piciorul cel de lemn se izbi îndesat de marginea patului.

— A iertat-o, își zise bătrâna. DoamneDumnezeule, iată-l că s'a sfârșit. Se apropie de pat, se plecă la urechea Stanei, care rămase cu ochii îngroziți la Andrei. „Te-a iertat!“ îi șopti ea la ureche. Stana tresări, îi aruncă o privire de ură, și, cu ochii măriți, cu privirea neclintită se uită cercetător prin casă. Apoi, cu pași înceti, pipăiți, eși în tindă și din tindă în curte.

Trebuiau să-l spele pe mort, să-l îmbrace, să-l pună pe laviță. Mamă-sa, bătrâna Marina, înecată de

sughituri de plâns, făcea pregătirile. De-odată îi veni gândul acesta năpraznic: „Dar bine, ce facem cu piciorul de lemn? Il îngropăm cu el?“ Păru că-i trece toată durerea, toată suferința trebuind să răspundă la întrebarea aceasta, atât îi părea de însemnată. Ea rămase ținută lângă focul deasupra căruia atârname căldarea cu apă, și se gândi întins ca un cal în fața unui urcuș iute, pe care trebuie să-l treacă, trăgându-și căruța încărcată cu pietri. „Piciorul nu se ține de trupul lui, nu-l putem îngropa cu el“. Hotărârea aceasta fu atât de limpede, atât de cu neputință de înlăturat, încât Marina chemă numai decât o femeie, o vecină, și o trimise în sat.

Nu peste mult vecina se întoarse cu trei bărbați, trei soldați veniți în concediu de curând.

„Dumneavoastră“, zise bătrâna mulțumindu-le că au venit, „ați mai văzut de-astea. Dumneavoastră vă veți pricepe cum trebuie deslegat piciorul. Cu el nu-l putem înmormânta. Nu-i trupul lui“.

Toată lumea, și erau mulți acum în casă, bărbați, femei, îi dădură dreptate bătrânei. Lemnul acela nu se ținea de trup, cum să-l fi îngropat cu el? Cum să-i facă slujbă preotească?

Cei trei bărbați se apropiară de pat, și priviră cu grije, cu de-amănuntul cum era prins piciorul cel de lemn. Nu știau nici ei cum să-l desfacă, dar se rușinau că, venind din mijlocul nenorocirilor, nu știau nici atâta lucru.

Cel mai isteț dintre ei află taina, și-și luă o înfățișare de-o nemăsurată importanță. Se apucă de lucru când Stana, palidă și istovită, dar cu ochii arzători, intră în casă.

Ea înțelese, dintr-o aruncătură de ochi ce se pregătea, și dintr-o săritură fu lângă cei trei soldați.

— Opriți-vă! Ce vreți să faceți?

Zăpăciți cei trei bărbați se uită la ea cu nedumerire.

— Să-i deslegăm piciorul, zise unul din ei.

— Niciodată! țipă femeia eșită din minți. Cum? Să-l deslegați? Pentru ce?

— D'apoi doar' n'o să-l îngroape cu ciontul acesta de lemn, se auzi un glas din mulțime. Un bărbat vorbise, un om bătrân. Toți își întoarseră privirea spre el. În casă era o liniște grea, mocnită.

— Nu-i trupul lui, e o bucată de lemn, nu se cade să-l pui în sicriu“, se auzi glasul unei bătrâne

care stătea îngârbovită lângă uşe şi-şi măsura la cruci care nu se mai sfârşeau.

— Da, altu-i trupul oamenilor, altul al paserilor, altul al dobitoacelor! Dar încă o bucată de lemn uscat?“ zise un moşneguţ care cânta în strană, lângă diac, Dumineca şi în serbători.

— Deslegaţi! zise bătrâna poruncitor, abea venindu-şi în fire, aşa fusese de înspăimântată de ţipătul Stanei. O clipă crezu că Andrei se va trezi şi se va arunca asupra femeii. Încă nu-şi putea da seama ce voia Stana, dar din întreaga ei înfăţişare bătrâna văzu o ură neîmpăcată împetriva mortului. Bătrânei îi veni, fulgerător, gândul dacă Andrei şi-ar deschide în clipa aceasta ochii şi ar vedea-o! Nesmintit că nu ar fi iertat-o: ar fi sugrumat-o într-o clipă. De aceea se înspăimântă atât de cumplit Marina la ţipătul nevestei. Dar, încetul cu încetul, ascultând pe cei ce spuneau că piciorul lui cel de lemn nu trebuia îngropat cu mortul, bătrâna se încredinţă că Andrei n'o mai putea auzi pe Stana, se îmbărbătă şi porunci celor trei bărbaţi să deslege piciorul lui Andrei.

Dar Stana, aruncându-se între ei, ţipă din nou, plină de ură şi îngrozită:

— Nu! Nici odată! Nu vă atingeţi de el! Pângăritorilor!

— Dar înţelege, Stana, că nu mai are nevoie de el: N'o să se mai plimbe în lumea cealaltă! zise unul dintre cei trei soldaţi, c'un zâmbet amar, aproape rău.

— Seamănă-se într-o stricăciune, sculase-va într-o nesticăciune. Seamănă-se trup muritor, sculase-va trup sufletesc. De ce să mai aibă el nevoie de pociumbul lui? Domnul îl va scula într-o nesticăciune, zise bătrânul care cânta în strană lângă diacul.

— Da, şi apoi piciorul lui cel tăiat a fost de bună seamă îngropat. El îşi are în pământul în care merge acum piciorul lui,“ zise o vecină, o femeie uscată, trecută de vârsta jumătate şi care era vestită pentru multele milostenii ce le făcea din puţinul ei cu cei sărmani.

— Atât ar mai trebui, să se scoale la înviere cu trei picioare!“ se amestecă în vorbă, răutăcios ca de obicei, şi puţin păsându-i de moarte şi de cei morţi, clopotarul satului, care se afla şi el aici, aşteptând un pahar de rachiu, înainte de-a se urca în clopotniţă.

Femeile îl priviră cu'n fel de

În primăvară.

In prag de primăvară înflorată

Azi mă trezesc a nu ştiu câte-a oară...

...Înspre trecutul mort gândirea-mi zboară

Şi 'ncerc să simt ce-am mai simţit odată.

Un cer adânc ca marea mă 'nfioară

Cu-albastra-i depărtare ne'ntinată,

De înălţimea lui îmi simt jurată

Simţirea mea ce prinde să mă doară.

Şi'n prag de primăvară fermecată

Un dor nebun mă'ncinge, mă doboară,

Revăd în minte cea mai dragă fată

Cu zâmbetul de candidă fecioară,

În care fericirea e 'ntrupată....

....Şi plâng tăcut, pe-o albă lăcrămioară.

CONST. CRIŞAN.

mirare rece, înspăimântate, bărbaţii se făcură că nu-l aud.

— „Deslegaţi!“ zise din nou poruncitor bătrâna, apropiindu-se de cei trei bărbaţi.

— Dumneata n'ai drept să te amesteci. E bărbatul meu. Dorinţa mea trebuie să se împlinească! strigă înăduşindu-se, Stana.

— Al tău? Bătrâna îi puse întrebarea cu o voce şuerătoare, îngheţată, ca o suflare de crivăţ. Şi o privi pe Stana drept în ochi. Aceasta nu-i putu birui privirile, îşi plecă în piept capul şi rămase nemişcată. „Al tău?“ întrebă din nou bătrâna, dar în loc să spună, să ţipe în gura mare ceea ce i se îmbulzea din suflet, ea schimbă de-odată glasul, potolindu-l şi zise: „Tu l-ai născut? Tu l-ai crescut? E sânge din sângele tău? Al meu este! Deslegaţi ciontul acela blestemat!“

Stana nu mai zise nimic, ci privea amărîtă la mâinile care deslegau. Piciorul de lemn se clătină din ce în ce mai tare, când de-odată Stana dădu un ţipăt, ochii i se nălbiră, şi ea se lăsă pe spate. Doi bărbaţi o prinseră, o sprijiniră şi o duseră în tindă. Piciorul cel de lemn era desfăcut. Cei trei soldaţi îl luară, îl cântăriră, îl priviră de aproape.

— Iată pentru ce a trebuit să se chinuie el, să se lase măcelărit!“ zise unul din cei trei bărbaţi. El se depărtă dela pat, cu piciorul în mână, îmbiindu-l acelora cari voiau să-l vadă mai de aproape. Femeile se fereau de el ca de-o ameninţare, dintre bărbaţi abea doi

trei îşi arătară dorinţa să-l vadă mai de aproape.

Mama, plângând cu hohote, li-l smulse din mână, şi îl aşeză după masă pe-o laviţă.

Când veni, peste vre-o două ceasuri, preotul cu cădelniţa şi molitvelnicul învăluit în patrafir, casa dinainte era plină de fum greu, de ţigări şi de lulea. Câţiva vecini, care se încuraseră aici în poveşti, începuseră de pe acum prevegbiul. Fumau, beau rachiu, şi tot povestind, umplură faţa casei cu scuipiţi aruncaţi cu tact printre dinţi.

Preotul făcu slujba scurtă, obicinuită. Marina îi vorbi de picior.

— Da, aţi făcut bine! Se înţelege că nu trebuie îngropat cu el. Nu-i trupul lui! Iată un biet razim pentru un trup nenorocit. Ori doară pe cei cari umblă în cărji îi îngroapă cu beţele lor?“

Ce lucru mare să fi om învăţat! Iată, cu vorbele aceste din urmă preotul o linişti dintr'odată şi cu desăvârşire! După ce-i văzu piciorul de lemn deslegat, Marina se înfioră, şi începu să aibă îndoeli. Nu se învecinase lemnul acela atât de mult cu piciorul cel retezat? Nu s'a sprijinit pe el atâta vreme? Nu făcea oarecum parte din trupul lui Andrei?

Apoi mai îi vorbiră şi nişte femei, în acelaş înţeles, neliniştit-o şi mai tare.

Dar iată că preotul a liniştit-o deplin cu o vorbă. Ea se plecă şi-i sărută fierbinte mâna. Da! Adevărat? Cine îngroapă cărjile alătura cu cei ce le-au purtat?

— Va urma. —

Lelea Nuță

— Amintiri din sat dela noi. —

Virgil Roșală.

Au trecut câțiva ani de-atunci. Vacanța Crăciunului îmi era pe sfârșite. Incepusem să-mi adun cărțile și caetele împrăștiate prin toate colțurile și după toate lăzile din casă. Cam așa ne era obiceiul, cum poate și astăzi. Când plecam pe vreo vacanță, toate cărțile le înfundam frumos în desagi și acasă cu ele. Plecam cu gândul să facem minuni, ba chiar și înainte să mai luăm câte ceva. Dar ca 'ntotdeauna, așa și de astădată, praful se așezase pe ele în cursul celor două săptămâni de vacanță și eram foarte bucuroși, că întâia zi de școală nu se puneau note.

Pregătirile de plecare îmi erau pe sfârșit, iar mama începuse cu sfaturile cari mă cam plictiseau. Ba că să fiu cuminte, s'ascult de profesori, să nu fiu rău, să nu mă bat cu băeții, — știau și cei de acasă că-s cam bătauș: „sămânță blăstămată de-a tat-o“ vorba mamei — și încă alte multe, pe cari poate le știți cu toții.

Un căruț se opri înaintea porții. Era lelea Nuță, vecina noastră, care avea să mă ducă până la gara Homorod. Im așezai frumos desagi în căruț, îndesați cu vreo patru pite, o bucată bună de slănină, brânză, caș și încă alte multe, al căror rost mi-l repetase mama de mai multe ori. Imi luai ziua bună cu lacrimile în ochi și pornirăm, abia putându-mi desface nepoțelul, care se acățase de codărlă și numai era chip să-l desfac.

leșisem din sat și dam să urcăm dealul Ștuleului. Cum înaintam în pas la deal, gândul meu apucase înainte. Mă vedeam ajuns în B. pe însărate, în odaia mea rece, fără lumină și fără căldura binefăcătoare de-acasă. Rând pe rând alte și alte icoane mi se perândau pe dinaintea ochilor. Mă vedeam la lecții în zilele următoare, pitit în banca mea din fundul clasei, ascuns și ferit de privirile profesorilor și mai ales a celor de geometrie și limba maghiară, cari mereu mă năcăjiau. — Imi număram în gând zilele câte mai erau până la semestru, când urma să mai scap pentru câteva zile. O întristare mi se lăsa pe suflet, cu cât mă depărtam de sat de care mă legau atâtea dulci amintiri.

Lăsăm înapoi crucea din marginea drumului, al cărei Crist spălăcit, bătut de vânturi și de ploii, abea se mai cunoștea. Lelea Nuță își făcu cruce scoțând un „Doamne-ajută“ și începu să-și îndemne iepele cu biciul, a cărui plesnă împletită din fuior, mai mult le spăria prin trosnitul ei. Se temea ca nu cumva să întârziem, Doamne ferește, pentru care lucru s'ar fi năcăjit mai tare ca mine.

Până acum nu se prea dase la vorbă lelea Nuță, poate că mă văzuse așa de abătut și de gânditor, căci altfel, femeie care să povestească cu mai mult haz ca lelea Nuță, nu găseai în tot satul. Acum însă, i se deslegase limba și începu să mă iscodească cu fel de fel de întrebări, ba de una, ba de alta.

— Lasă domnișorule nu-ți mai bate capul cu gândurile de școală. Iacă eu's muiere bătrână la cincizeci de ani, n'am învățat atâta carte și tot trăesc și slavă Domnului, n'am de ce mă plânge, numai iepșoarele să-mi trăiască. — N'ai apucat să cunoști pe băiatu lui Davidu Lencii și al Crihălmenii, uite par'că acum îi văd, holtei oameni învățați și când să zici Doamne-ajută, să s'aleagă și de capul lor ceva, după atâta amar de școală, azi s'a dus unul, mâne altul. S'au stins amândoi. Căci în sat la noi nu se prea pricopsesc cei cu carte multă. Numai pe unul l-a slujit norocul, dar și acela s'a pricopsit prin alte țări. Tot învățătura cea multă le-a pus capul la toți. Se povestea prin sat că unul din domnișorii ăștia cu învățătura ar fi zis, că Adam și Eva, facerea lumii și altele, așa cum ne spune istoria biblică, n'ar fi adevărate, iar de îngeri, draci și alte duhuri necurate, nici poveste.

Nu prea aveam ce să-i răspund

lelii Nuță și o lăsam în pace să vorbească mai departe.

— Că e bună cartea, e drept, dar așa să cunoști slovele, să știi face și tu o scrisoare, să-ți știi scrie numele, ca să nu pui numai „deștiu“ acolo unde zice domnu notareșiu. Nu de carte, de alte avem noi lipsă. Uite bunăoară ți s'ar întâmpla, Doamne ferește, să-ți deoache cineva băiatul, să-ți stârpească vaca, ori să-ți lapede scroafa purceii, — guturaiu la vre-un cal, — ce te faci cu toată cartea? Că nici doftorii ăștia din apă rece nu te mai scot. Și când ai apucat pe mâna doftorului, să știi că-ți mănă satul colacu. — Să-ți spun numai ce-a pățit odată Zaharia Vădeanului. Eram fată așa de vre-o șaptesprăzece ani pe-atunci. Imi aduc încă aminte de el. Un fecior voinic ca un brad, fusese de două ori „ghirău“ la turcă, apoi la joc, își învârtea trei fete deodată. Un al doilea nu găsi ai în tot satul. Iar când era vorba de bătaie, ți-i îmblăția pe ceștelaiți ca pe snopi și-i fugăria pe toate ulițele. Intr'o noapte se duse cu caii în șesul ierariului în opritură, unde ceilalți nu prea îndrăzneau de frica gazdei. Pe la miezul nopții, când se trezește să mai dea o roată pe la cai, aude niște cântece frumoase pe sus. Era șoimanele, cântau și se 'nvârteau în horă ținându-se de mâni și cu pletele 'n vânt, ca niște nebune. Cum îl zăresc, îl înhață și pe el în horă și 'nvârtește-l, joacă-l, poartă-l pe sus, până când îl lasă jos amețit și zdrobit cu totul de numai știa ce-i de capul lui. Ii luaseră mințile. Dimineța l'au adus cu lepedeul în sat. Făcutu-i-o slujbă trei popi, dat-o și la patări, umblat-o pe la el și doftoru din Hoghiz, care cu toată cartea lui n'a știut ce să-i facă, ba mai rău încă. La urmă chiamă și pe lelea Viroană. Cum îl

Acord minor.

*In ora asta plină de liniște și-amurg
Cu aripi frânte visul iubirii mi se stânge, —
Și noaptea cuib își face în inima ce plânge,
Și umbra mă îngroapă
Și lacrimile curg...*

*Din unda ta, acuma, o suflete 'noptat,
Cernită, amintirea trecutului răsare
Precum se 'nalță, noaptea, dintr'un adânc de mare.*

*O jalnică fantomă
De vas naufragiat.*

GEORGE VOEVIDCA.

vede, în loc a știut ce-i și cum, zice: „Asta-i poceală. Să știți că l-au pocit șoimanele“. Cu niște foi de calapăr, cu trei fire de păr dela trei fete moarte sub douăzeci de ani și cu apă dela „fântânița de leac“ — într'o săptămână l'a ridicat și încă mai voinic ca înainte. l-a luat boala ca și cum i-ai lua-o cu mâna.“

Tot în vorbă și'n poveste, intrarăm în satul vecin Fântâna. Caii se mai domoliră. Câte-o femeie grăbită ne ieșea înainte cu bofa plină cu apă. „Taci că-i semn bun“ — zise lelea Nuță — o să ajungem la timp.

Zăpada care căzuse mai în zilele trecute abia se prinsese, iar pe dealuri era topită deabinele. Nu prea erau semne de iarnă grea.

Când să ieșim din sat, ne dă binețe feciorul lui Ciuleiu, al celui mai bogat fântânean.

— Vezi-l? — îmi șopti lelea Nuță — cum s'a uscat pe picioare. li singur la părinți și ca să nu-l ia cătană, o jumătate de an n'a mâncat fără numai usturoiu și mămăligă cu oțet, iar când s'a îngroșat gluma, i-a tras și spân. Acum se canonește așa cum îl vezi: subțirel, galben, rebegit de stă să-l sufle vântu, nici o fată nu se mai uită la el. Și când te gândești că ce mai zmeu de ferior era. Numai știi, fetele ăstea se uită și ele la un pic de găzdășie. Eu una, drept să-ți spun, nu m'am uitat. În vremea mea eram și eu fată la rând, nu mă dam pe ori și cine. Într'un dulce, când îmi venise și mie vremea măritișului, doi pețitori am avut deodată. Amândoi de neam și purtau cizme, unul cu turecii tari, iar celălalt cu ei moi și tot mi-am ales pe Ghiță ăsta al meu cu opinci, care până astăzi nu știe cum se încalță cizma. De-aia zic, că dragostea totdeauna e mai tare ca bogăția.“

Ajungem în vârful dealului de către Hoghiz, de unde se vedea frumoasa grădină a grofului. Ca din vânt își aduse lelea Nuță aminte de el.

— Mai în cești ani, mă pomenesc într'o dimineată cu groful ăsta călare pe un armăsar negru, că-i trebuie niște prune. li făgăduesc așa vre-o cinsprezece măsuri, căci se făcuse multe în anul acela. Când dă să plece, armăsarul începe să sforăie și să svârle și nici că-i păsa de trestia grofului. Când mai dă odată groful năcăjit, blăstămatul de animal se ferește într'o parte și mi-l trânteste pe grof tocmai în

mijlocul drumului. Se adunaseră copiii în jurul lui ca la o comedie. Căci se-mai întâmplase ceva. Groful pe semne, mâncase dimineța cafea și în trântitura pe care o căpătase rămase cu burta goală. Și n'a mai venit după prune. De bună seamă groful rău de pagubă, îi păruse rău de ziua în care trebuia să ia două cafele!

Treceam pe podul Oltului, iar din satul nostru abia se mai vedeau vârful celor câteva plute bătrâne. Cum trecem de pod, văd că lelea Nuță cam zimbește.

De ce răzi lele Nuță? o întrebai.

— Apoi să-ți spun: Deunăzi, plecasem cu vre-o două ferdele de cucuruz în Cohalm, cu Arsene a lui Zachiu, căraușu ăla vestit care pururea-i pe drum, căci ielele mele erau nepotcovite. Mai luase în car pe crâșmarul Bobi, pe vițijude și pe Bârciu, vecinu d-voastră. Il ști pe Arsene, are el cai buni, nu-i vorbă, dar îi ține mai mult cu rogoz și când ție-mă mare graba, atunci te lasă 'n drum. Când ajungem prin Hoghiz pe la crâșma lui Natan, golesc ei așa vre-o două glăji de rachiu și hai la drum. Eram tocmai pe podu ăsta de peste Olt, când auzim o huruitură îndărăpt. Era trăsura grofului de care țiam povestit, ducea pe grofu și pe cocoana la stație. Cum la ăștia li se cam suise rachiu la cap, de unde să facă loc. Cocișul grofului strigă de vre-o două ori „hei! hei!“, dar ăștia nici nu-l luară în samă, și-l lasă după noi de era câtpe-acisă mă scoată cu oiștea din codărlă. Cum trecem podul, ne-apucă înainte. Numai ce să vezi acuma. Trăznitu de vițijude îi sopteste ceva lui Arsene la ureche și numai ce văd pe nebunu de Arsene că întoarce codorăștea și începe să jopchească în cai. Ajungem pe grof și-l lăsăm. Cât ai bate în palme, groful iar apucă înainte. Atunci aud pe blăstămatu de Bârciu că strigă: „fătate Arsene, plătesc două glăji numai să-l mai întreci odată“. Arsene când a auzit că-i vorba de rachiu, se ridică în picioare, întoarce frânele și jap, jap în cai de credeai că are să-i prăpădească.

A văzut groful că ăștia caută pricină, și-acuma lucrul dracului, ia gârbaciul din mâna cocișului, lasă trăsura în drept cu caru nostru și nu ne lasă să o luăm nici înainte nici să rămânem. Și numai nu-ți începu groful să ne îmblătească ca pe snopi. Arsene când a văzut reaua, apucă cu capul sub scân-

Toamnă.

*Se scutur copacii de frunze pe drum
Și picuri de ploae în geamuri lovesc.
Cocoarele 'n cârduri în zări se topesc,
Căci soarele-i palid și rece de-acum.*

*Pustiul se 'ntinde, puterile-i cresc,
Și totul miroase-a ruină și fum.
Din mi de iluzii rămas-a un scrum,
Iar gânduri bolnave în noi stăpânesc.*

*Căci toamna aduce cu sine dureri,
In suflet strecoară un dor de pământ
Și jale adâncă îi ori și ce cânt.*

*Și astăzi și mâine vor trece ca eri...
Natura-i pe moarte — ea naște din
morfi —*

Doar omul adoarme în umbră de porfi!

CONST. ILIESCU.

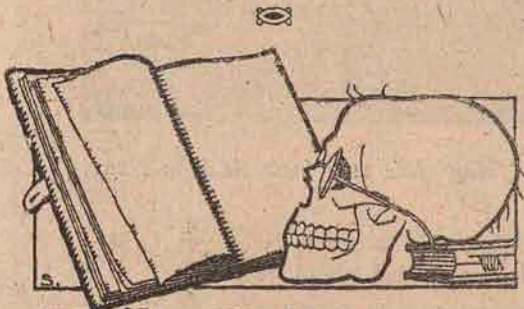
dură, scăpând frânele din mână, iar ceilalți nu știau cum să se mai îmbulzească unul într'altul. Eu stam zgulită în fundul codărlii și mă uitam când la o roată, când la cealaltă să nu rămânem pe jos. O fi ținut tot așa cât ai zice un tatăl nostru și deodată simțim o fârtătură și umplem fundul șanțului, elae grămadă. Căi rupseră hamurile și o luară nebuni peste câmp. Noroc dela Dumnezeu că ne-am ales numai cu spaima și cu bicele căpătate, încolo am scăpat teferi ca prin minune.

Ne-a trecut vre-o două ceasuri până când ne-am înciocălat deabinele și o pornim iarăși la drum, dar așa mai cu socoteală, că lui Arsene îi venise mintea la loc. Ce stai să te socoți măi om de Dumnezeu, să te pui la întrecere cu groful. Dar las' că și eu m'am ales cu învățătură. De-aici înainte, nu mă mai sui în caru nimănuj. lepsoarele mele, slavă Domnului, sunt bune și destul de blânde, nu se sparie de orice motor și „pițiclentă“.

Toată lumea stă bucuros de vorbă cu lelea Nuță, că e mare meșteră la vorbă. Vinerile când pleacă în căraușie la Cohalm, carul ei totdeauna e plin de femei, de vorbe și răsete. Lelea Nuță ține hangul, căci de casa ei fugе urâtul și supărarea. Așa și eu în căraușie cu lelea Nuță din poveste în poveste mi-a alungat toate gândurile și supărarea. Am ajuns la stație fără să știu cum.

Peste câteva minute eram în tren spre B. Pe la cea dintâiu „boc-

tărie" unde intră drumul dela satul nostru, zării pe lelea Nuță ghemuită în fundul carului îndemnându-și caii spre casă. Fără să vreau îmi veniră în minte vorbele ei: „când eram în vremea mea în timpul măritişului, doi pețitori am avut deodată. Amândoi de neam, purtau cizme, unul cu turecii tari, iar celălalt cu ei moi și tot mi-am ales pe Ghiță ăsta al meu cu opinci“...

DĂRIA DIE ȘI AMIA

A treia stagiune a Teatrului Național din Cluj.

Teatrul Național din Cluj de supt fericită direcție a d-lui Zaharie Bărsan, marele artist și cunoscătorul adânc al gustului artistic ardelenesc, — și-a închis porțile și cu aceasta s'a lăsat cortina peste a treia stagiune a acestui teatru.

Trei ani de teatru românesc în capitala Ardealului, în Clujul celei mai negre reacțiuni intolerante de odioasă, este cea mai vorbitoare dovadă de câtă muncă, din partea directorului și a artiștilor deopotrivă, de câtă energie, de câte sacrificii, din partea publicului ca și a statului, s'au făcut pentru a putea menține acest teatru.

Că el a avut zile negre, că de multe ori admirabilii noștri artiști Clujeni au trebuit să joace și în fața sălilor goale, este adevărat! Și cu toate acestea, cine ar putea zice, că vinovați de puțină frecvență a teatrului ar fi artiștii ori Direcțiunea? Om cu simț pentru realitatea aspră a vieții dela noi nu poate afirma acest lucru. Căci în, adevăr, ce lasă de dorit în jocul lor d-na Olimpia Bărsan, Jana Popovici, Stanca Alexandrescu, Natalia Ștefanescu și apoi domni: Ștefanescu Papa, Neamțu-Otonel, Ghibericon, Mihailescu-Brăila, Vasilescu, Ștefănescu și toți ceilalți, pe cari dacă nu-i amintim cu numele, o facem numai pentru că condeiul alunecă prea repede supt năvala gândurilor, care ne vin vorbind de teatru românesc din Cluj.

Un teatru, care a avut succese, ca cele pe care le-a avut Teatrul Național din Cluj în această a treia stagiune cu piesele: *Chiemarea Codrului*, *Heidelbergt de altădată*, *Hero și Leandru*, *Azilul de noapte*, *Bolnavul inchipuit* și *Vlaicu Vodă*, — este un teatru condus nu numai cu adâncă pricepere artistică, ci și cu artiști, în cel mai înalt înțeles al acestui cuvânt.

Așa vedem noi, cei născuți peste aceste plaiuri, realitatea și cine o vede altfel, ori nu ne cunoaște, ori se înșală. De-aceea,

închizându-se a treia stagiune a Teatrului Național din Cluj, să nu ni se vorbească numai de sălile goale și de greșitele deducții ce se pot trage din aceasta.

Povestea sălilor goale o știm și noi, desigur. Ea însă nu este aceea, pe care o șoptesc toate vrăbiile pe toate gardurile. Ea este alta.

Clujul nu este un oraș românesc. Cele câteva sute de funcționari aduși aici și armata încă nu constituie românitatea Clujului. Comerțul și industria lui este străină, și încă streină de-abinele și așa elementul cercetător de teatru este foarte redus. Streinii la teatru românesc nu vin, cum merg la operă. Deci publicul de teatru se reduce la cele câteva sute de funcționari plătiți atât de slab, că zău, este un lux pentru ei să cerceteze și teatrul, la cele câteva sute de studenți săraci și la 10—20 de familii mai cu dare de mână, care nu sunt de funcționari.

Or, cine poate spune, că aceste elemente n'au cercetat în deajuns teatrul? Nimeni, de sigur.

DI ZAHARIA BĂRSAN,

Directorul „Teatrului Național“ din Cluj în rolul lui „Vlaicu Vodă“.

Și cu toate acestea Teatrul Național din Cluj putea și merita să aibă o soartă mai bună. Pentru acest lucru însă nu trebuia desființat caracterul de capitală a Ardealului al orașului Cluj.

Partidele politice ar fi trebuit să înțeleagă, că chemarea Clujului este să repriceziute în această parte de țară cultura și caracterul vieții românești și în consecință ar fi trebuit să-l întărească, să-l romanizeze prin toate mijloacele, pe toate căile.

Singură concentrarea administrativă a Ardealului la Cluj oferea această frumoasă perspectivă. Sutele și miile de vizitatori români zilnici din provincie ar fi dat Clujului nota românească, care îi lipsește, ar fi ajutat comerțul și industria să se înfigă aici cu toată tăria și cu toți sorții de trănicie și astfel Teatrul Național ar

fi avut și el destui spectatori și artiști lui nu ar fi avut atâtea amare decepții, văzând că talentul lor se pulverizează în fața unei săli goale și care de cele mai multe ori era goală pentru că nu era cu ce să se umple.

Stagiunea a treia a Teatrului Național din Cluj, după ce a jucat 16 premiere, s'a închis. Munca însă n'a încetat, decât pentru o scurtă odihnă și ca să reînceapă curând cu avânt, cu dragoste, cu devotament, din partea Directorului, ca și a artiștilor.

Stagiunea, care va veni, va fi poate tot atât de vitregă, ca și aceea care a trecut. Fața sălilor goale însă nu va însemna nici în viitor, după cum nu a însemnat nici în trecut, că la Teatrul Național din Cluj nu se lucrează și nu se înțeleg răsturile.

Sălile goale vor povesti numai de aneemia elementului românesc în orașul Cluj, vor povesti de durerea și de rușinea noastră, și dacă vreți, ele vor țipa, ca să se audă la București, că despoierea Clujului de elementele lui de romanizare este o miopie politică și o destrăbălare care se răzbună cumplit pe arta românească, pe cultura românească, pe comerțul și industria infiripată de elemente românești și pe, — ei, dar de ce să mai înșirăm pe ce, când o putem spune cu un cuvânt: pe toată viața românească a Ardealului.

Dr. S. Bornemisa.

Intemeietorii „Lucafărului“. La 1 Iulie s'au împlinit 20 de ani decând revista „Lucafărul“ a fost intemeiată de o mână de tineri universitari entuziaști, cari într'o clipă de fericită inspirație au pus atunci bazele celei mai bune reviste literare, pe care a avut-o vreodată „Ardealul“.

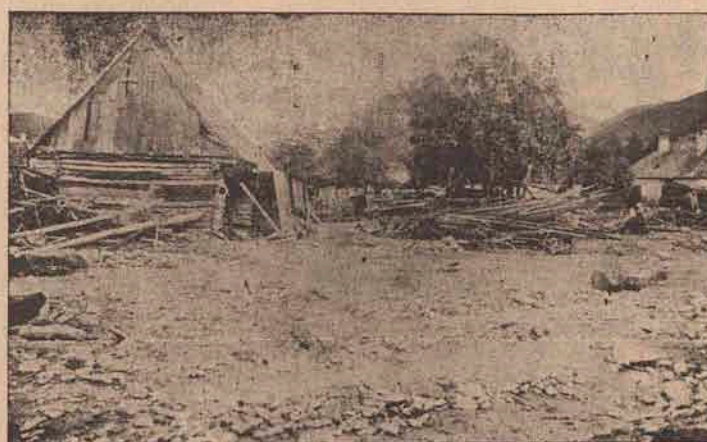
Acești tineri intemeietori de revistă au fost: Alexandru Ciura, șef redactor al revistei, Octavian Goga, Ioan Lupas, Ioan Montani, Ioan Lapedatu, Vasile Moldovan, Sebastian Stanca, Dionisie Stoica și George Zăria.

Revista intemeiată de ei a întrecut renumele celor mai mulți dintre creatorii de odioasă, dar astăzi, când ținem să spunem un cuvânt despre revista, care a fost îngropată și ea, ca atâtea alte lucruri bune, de uriașul războiu, ne aducem cu drag aminte și pomenim cu grațitudine numele acestor tineri entuziaști, cari au simțit la un moment dat atât de imperios nevoia unei renașteri literare și culturale în Ardeal.

Dintre intemeietorii revistei „Lucafărul“, acei cari au persistat în literatură, au

Aspectul după potop al străzii Vasile Nașcu. Aici au fost cele 3 case ale lui Nusböcher de care n'a mai rămas nici urmă. Aici s'au inecat Rothmann Hersch, Istrate Firoana, 2 copii ai lui Ionică Nistor și Nistor Rodovica.

Aici au fost grădinile dintre străzile Vasile Nașcu și Grănicerilor. Azi e pustiu și numai piatră pe piatră.

Toate fotografiile sunt luate de Iuliu Nagy.

ajuns nu numai scriitori de frunte, ci și oameni de mare valoare socială; alții oameni de știință și apreciați ziariști și numai câțiva s'au despărțit de aceste frumoase și utile indeletniciri, rămânând însă și ei elemente fruntașe ale vieții noastre culturale din Ardeal.

Special pomenim numele lui *Dionisie Stoica*, care după ce a părăsit băncile universității, a desvoltat o frumoasă activitate ziaristică și în marele războiu a plătit cu sângele lui realizarea acelui vis frumos, pe care l'a cântat atât de sguđuitor unul dintre tovarășii lui din comitetul de redacție a revistei „Lucaefărul”.

Sfârșind această „floare de-o zi”, nu putem să nu exprimăm dorința de-a vedea cât mai multe elemente noi, care să continue firul tradițional al literaturii în Ardeal cu acelaș suflet, cu aceiași pătrundere și înțelegere, pe care au dovedit-o cu-s 20 de ani aceia, care au întemeiat revista „Lucaefărul”.

Dr. S. B.

„Ce nu știe Societatea Scriitorilor Români?”

La notița publicată în numărul trecut d-l *Al. Ciura* ne dă următoarele lămuriri. Tovarășii d-sale de muncă literară: *I. Agăr-biceanu*, *Maria Cunțan*, *Octavian Goga*, *Ion Scurtu* au fost aleși membri ai S. S. R. în 1909, Oct. C. Tăslăuanu în 1911.

Atunci în 1911 a fost descoperit și d-sa, deodată cu șezătorile aranjate la Sibiu și Arad. Aici a fost chemat să participe, dar nefiind membru al Societății a refuzat să ia parte, cu toate telegramele, în care președintele de atunci *Em. Gârleanu* afirma că e o neînțelegere la mijloc, fiind d-l C. membru.

Aceeaș afirmare a făcut-o în fața dsale, un alt preșident al Societății, d. *M. Dragomirescu*.

În realitate d-l C. n'a fost nici odată membru al Societății și nu reflectează nici pentru viitor la această onoare...

Moarta nviată. În Beclean s'a petrecut un caz interesant de înviere din morți, care a zguduț adânc toate sufletele țărănilor din sat și împrejurimi, dându-le un bogat material de discuții și de superstiții.

Într'una din zilele trecute cu prilejul unei furtuni mari, un trăsnet a izbit într'o poartă, unde se adăpostea o femeec. Fulgerul a omorât — așa a constatat necros-

copul — pe femeec și aceasta a fost apoi așezată pe catafalc și pregătită de îngropăciune. Pe când lumea se pregătia să o conducă însă la groapă, aceasta s'a ridicat deodată de pe catafalc și a început să-și spună voința din urmă. Vorbea aiurea, dar se înțelegea din vorbele ei totuș, că dă sfaturi urmașilor și face dispoziții. Lumea văzând moarta reinviată, s'a umplut de groază și au căzut cu toții în ghenunchi, părăndu-li-se reinvierea moartei o minune divină. Starea aceasta a ținut cam un sfert de ceas, după care femeia a căzut iarăș pe spate pe catafalc și doctorul, care a sosit în pripă, a constatat și el de data aceasta, că femeia e moartă în adevăr.

Câți emigrează în America. Se știe, că America după încheierea păcii a stabilit o cotă pentru fiecare țară europeană, peste care alți emigranți nu primește. O statistică ieșită acum arată că din Germania abia mai sosesc în ultimele săptămâni câte 100 de persoane zilnic. În anul trecut din Germania au emigrat în America 16.158 de inși, deși cota Germaniei este de 68.039. După Germania cea mai mare cotă o are Anglia, care are drept a trimite în America 77.206 suflete. Anglia însă n'a uzat de această cotă și în anul trecut abia a trimis 35.935 oameni. Cei mai mulți emigranți i-a trimis Italia. Numărul acestora este de 42.098, care completează aproape întreagă cota Italiei. Din Polonia au emigrat 26.103, din Rusia 22.891, din Cehoslovacia 14.083, din Jugoslavia 6.641, — ceace acopere aproximativ în întregime cotele acestor țări. Singura care a epuizat repede cota, a fost Ungaria, care a trimis 5.635 de emigranți. Din Austria, cu toată mizeria, sau poate chiar din cauza aceasta, n'au emigrat decât 5.952 de inși, deși cota Austriei este de 7.444.

Excursii școlare. Un obicei bun este acela de a face la sfârșitul anului școlar excursii cu elevii în diferitele părți ale țării. Mai mult ca orice, aceste excursii pregătesc deplina unitate de mâne, și cele văzute de micuții și tinerii excursioniști rămân adânc săpate în sufletul acestei tinere generații, care va fi generația de mâne. Printre numeroasele excursii făcute și de elevii școalelor din Ardeal, a-

mintim pe aceea, care s'a făcut de către *D-na Aurelia Pipoșiu*, vrednica directoare a Internatului dela „Liceul Regina Maria” din Cluj, cu peste 30 de eleve dela această școală. D-na Pipoșiu a condus pe tinerele sale excursioniste prin Moldova și Bucovina și a cercetat printre alte orașe glorioșii Mărășești, Iași și Cernăuții. În Iași elevele conduse de d-na Pipoșiu au contribuit cu admirabile dansuri naționale la reușita unei serbări, cu care ocazie d-l ministru Mărzescu a ținut să felicite pe d-na Pipoșiu de felul cum știe să dea educație extrașcolară elevelor sale.

0 x 0

Ghicatori.

Ghicitoarea publicată în No. 11 al revistei se desleagă în felul următor:

În legare

M	e	x	i	l
c	A	r	A	ș
M	a	R	n	e
n	O	r	i	c
←	y	a	r	→
F	i	v	m	e
B	E	r	n	a
B	a	R	c	a
E	l	i	O	a
N	e	g	v	i
D	r	i	N	a
D	r	A	v	a
A	N	E	O	n
←	a	c	i	→

Cele 3 nume scumpe nouă tuturor sunt: Maria, Carol, Ferdinand.

Această ghicitoare au deslegat-o corect:

Emil Molnar, stud. în Bistrița; Nuțica Lt. Răduțiu, Sf. Gheorghe; Aurel Vlad, Arad; Ion Bencecan, preot ort. rom. în Teș; Ștevița Puta, Sânmiclăușul mare; D-ra Aurelia Surouiu; Willy Hermelin, Galați; Florica Cioban, Sânmiclăușul mare;

Radu Draia, inv. Criștior; Irina Horasz, Sânmiclăușul mare, Leontin Berwanger, Mehadia; Olivia și Tudor Topan, Cluj; Sârbu Niculae, Reg. 32 obuziere, Cluj; Teofil Bugnariu, elev în Petrihaza; Silviu Bichicean, Nerău.

Premiul a fost câștigat de Ștevița Puta în Sânnicolaul mare.

Ghicitoare de cuvinte.

De Silviu Bichiceanu, Nerău.

C	■	■	M	E	N	I	T	= Numele a 14 papi
■	S	A	■	H	I	= Scriitor Moldovean		
D	E	S	■	I	= Popor vechiu tracic			
B	R	■	N	= Trecătoare în Carpați				
H	■	L	V	A	= Colonie montanistă în Banat			
H	■	D	■	L	A	N	= Nume de bărbat	
H	V	■	G	W	O	N	= Capitala unui despărțământ francez	

^ Dacă se completează fiecare rând orizontal din figură, după cum se specifică mai sus, se va putea ceti, în sensul conturelor semnului de întrebare, numele unui poet român.

Care este poetul?

SCRISORI DELA REDACȚIE

A. V. C. în Iași. Pentru a vă putea înscrie în lista abonaților și a vă trimite revista, — vă rugăm a achita abonamentul înainte. — Versurile sunt cam slăbuțe.

Sfinx. Versurile D-v. bogate în idei și în comparații au foarte pronunțat defect de formă, din care pricină nu se pot publica.

I. Gri Gri. „Pățania dascălului Pavel” vom publica-o într-unul din numerile viitoare. Poeziile încă tot nu merg. Dați-ne numele adevărat.

Villy Hermelin-Galați. Bani se pot trimite prin poștă pe adresa noastră. Colecția din 1915 face 10 Lei.

Elev. Suntem cu considerație la cele spuse de D-v. și în mod excepțional și deocamdată numai în acest an consimțim să vă facem scăderea cerută. Îndată ce primim abonamentul vă trecem pe lista abonaților.

A. I. B. Poeziile D-v. au incontestabil versuri singuratică frumoase și impecabile și ca ritm și ca rimă. Luate însă în întregimea lor, ele nu reprezintă o valoare artistică deosebită și de aceea nu se pot publica. Dacă ele constituie încercările D-v. prime, atunci vă rugăm să credeți că sunt frumoase și promițătoare începuturi.

Soc. de lectură „Dacia”, Bistrița.

Grelele neajunsuri materiale cu care luptăm, nu ne permit să trimitem gratuit revista nici chiar societăților, ca a Dv. Regretăm deci că nu vă putem împlini dorința.

Reuniunea de lectură, Beclean. Ca abonamentul D-v. să fie achitat până la 31 Dec. mai aveți de plătit 10 Lei, fiind pe $\frac{1}{2}$ de acum abonamentul 50 de Lei, nu 40.

Io. Si. Se. Repetăm răspunsul pe care vi l'am dat în No. 4 și adăugăm: feriți-vă de banal și numai de dragul rimei nu forțați întrebarea cuvintelor, care nu spun nimic. Trimiteți și articolul cu fotografii și de se va putea publica, ne vom folosi de el.

A. I. B. în C. „In liniștea nopții” denotă, incontestabil, un frumos talent de versificare și dacă n'am fi convinși că puteți face lucruri și mai bune, am publica-o fără îndoială. Trimiteți mai multe să alegem și sperăm să găsim printre ele ceva mai bun.

G. B. în Huși. Răspunsul dat la A. I. B. în C. vi se potrivește și D-stră întocmai.

Mimoza. Critică aspră nu, ci dreaptă! Ce ați trimis acum, este slăbuț, dar pentru a spune un verdict atât de greu, ca acela pe care-l așteptați, nu ajunge să cetim o singură poezie a D-tră. Înțelegeți, nu-i așa?

I. N. D. în Răzvani. Ni separe,

că nu ați reușit a da acestei întâmplări tocmai forma potrivită, pentru a creia o bucată atrăgătoare și publicabilă. Subiectul este destul, de interesant pentru a face un lucru bun. Încercați să-l mai lucrați odată.

D. P. Articolul Dv., deși foarte instructiv și bine scris, nu cadrează totuși cu revista „Cosinzeana” și nu se poate publica. Dați-l unei reviste de educație sau pentru tinerimea școlară. Ghicitoare de șah este prea mare și nu indicați locul, unde începe. Aceasta îngreunează foarte mult deslegarea ei.

Andrei Niculescu-Păcureți. Vă mulțumim de frumoasele cuvinte, ce le aveți pentru „Cosinzeana”. Patriotismul D-v. cald este nu numai frumos ci și demn de toată lauda. Să ne dea Dumnezeu cât mai multe inimi mari, ca a D-v. și atunci vom fi, în adevăr, toți „frați într'un gând și o simțire”.

Ivan Iepure, Baia Mare. Abonamentul D-v. este achitat până la 31 Decembrie a. c.

Administrator

cinstit, bun gospodar, căsătorit care să aibă cunoștințe în fierul ȚUCEI se caută pentru o mică moșie în județul Buzău.

Oferte serioase, arătând pretențiunile se vor adresa:

Carol A. Jahoda
Exploatare de păduri și ferestre
CLUJ.

Cărți și Reviste.

Am primit la Redacție:

- Arhiva C. F. R. anul I. No. 2, revistă pentru cultura profesională a funcționarilor C.F.R. Redacția și Administrația gara Chișinău.
- Revista Asociației generale a profesorilor secundari din Banat, anul I. No. 1 Timișoara.
- I. Simionescu: Bucovina. Editura Cartea Românească. Prețul 2 lei.
- Ion Creangă: Harap alb. Editura Cartea Românească. Prețul 2 lei.
- Constantin Loghin: Curs complet de stenografie română. Metodă pentru a învăța singur. Tipografia „Școala Română”, Suceava, Bucovina. Prețul 28 lei.
- Gorun: Nu te supăra. Editura „Cartea Românească”. Prețul 15 Lei.

11. *Constanța Marina-Moscu: Tulpurea*, nuvele cu desene de Alexandru Moscu. Editura Viața Românească. Prețul 20 lei.
12. *Gorun: Obraze și Măști*. „Cartea Românească”. Prețul 17 Lei.
13. *Radu D. Rosetti: Razna*, note de călătorie, ediția II. Editura „Cartea Românească”. Prețul Lei 15.

Au sosit ultimele modele de pălării fine „Borsalino” și „Habig” la **Regele Pălărilor Cluj**, Piața Unirii 17. Albituri pentru domni se află permanent.

1-10

Uzina electrică a orașului conducerea societății

„Ganz”

Cluj, Calea Reg. Ferdinand 39. (Palatul Széky)

— Telefon Nr. 408. —

Execută instalații electrice și transmisii de curent. Pe comandă ține instalații de motoare electrice. Lampadare și materiale pentru instalații permanente în depozit. — 9-21.

7-20

DEPOZIT la:

ÎNTEPRINDEREA ROMÂNEASCĂ
electrotehnică și mecanică

Teodor Maior

Cluj, Calea Victoriei 7.

— Telefon Nr. 577. —

Instalații de orice fel. Materiale. Proiecte gratuit

Anunțuri de logodnă, de căsătorie și funebrale. Invitări la petreceri, Tipărituri pentru cancelariile secretarilor comunali și ale avocaților, Imprimare pentru bănci, Afixe mari, foi volante, prețuri-curente, reviste, cărți de școală și literare

lucrate artistic și ieftin

se pot face numai la:

Tipografia Dr. S. Bornemisa.

::: Tipografia revistei ilustrate „Cosinzeana” :::

— Cluj — Piața Cuza Vodă Nr. 16. —

Cereți informații și oferte în tipografie

Cele mai preferite beuturi ale amatorilor de bere:
Calitatea neîntrecută

a berei albe **„MONOSTOR”**

și a berei brune **„CĂLUGĂRUL”** specială.

Se capătă pretutindeni.

8-12

LA „AUTO MECANICA” CLUJ

Reprezentanță Generală a

S. R. A. și LEONIDA & Co UNITE

BUCUREȘTI

A sosit:

Un mare transport cu articole de sport:

Mingi de Tenis, Minge de Footbal, Ciorapi, Ghete, Cordoane de Footbal, etc., etc., etc.,
— Cauciucuri: de Motociclete și Biciclete. —

6-10

Marca Bergougnan Clermont-Ferrand

Prețuri excepționale!